

НАСЛІДКИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

***РІЗАК А.Г., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
АГАПОВА С.С., СТУДЕНТКА,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В.В.ДОКУЧАЄВА***

Яка руйнівна сила кризи, як довго вона триватиме і яким стане те «нове», про яке йдеться, ми поки що не знаємо і знати не можемо. Економічна наука, яка зазвичай «оспіває» лише існуючу практику, демонструє у цьому сенсі ще більшу безпорадність, ніж офіційні інституції, що своїми «антикризовими» заходами прагнуть лише одного — повернення назад, відтворення минулого. Однак саме таке прагнення є утопією. Повернення неможливе, бо всі знають, наскільки змінилася світова економіка після Великої депресії 1929—1933 років. Нинішні фінансові потрясіння, за визначенням найавторитетніших фахівців, є на глибшими, тож і їх наслідки, швидше за все, будуть іще радикальнішими.

Виникнення фінансової кризи досліджували західні економісти, зокрема такі як, Г. Мінські, Ч. Кіндле-бергер, М.Фрідмен, а також вітчизняні науковці О.Василик, С. Мочерний, К. Рудий і М. Монтеc. Останніми науковими публікаціями на цю тему були дослідження Л.Еліота «Криз – як все починалось», Т.Філіппона «Майбутнє фінансової індустрії», О.В югіна «Фінансовий ринок: стратегія розвитку».

Світова криза 2007—2010 років, як і будь-яка інша, проходить кілька етапів у своєму розвитку.

Перший етап відбувався у 2007 році, коли на світових фондових ринках відбулося перше падіння фондових індексів провідних банків та фінансових компаній. Відповідно до цього спекулятивний капітал, що шукає стабільні ринки з найвищими прибутками, перейшов із ринків розвинених країн до країн з економіками, що розвиваються, які продовжували демонструвати високі темпи зростання та прибутковості.

Щодо другого етапу, то він проявився на початку 2008 року, це пов'язано з падінням фондових ринків світу, що тривало, і яке зумовило переорієнтацію фінансових потоків з одних активів в інші, як то сировинні та енергетичні. Ці активи стали більш привабливими, що одразу стимулювало істотне зростання цін на сировинні ресурси,

зокрема за підсумками січня – липня, ціна на метал у середньому за вісьмома регіонами світу зросла майже на 81%, вартість нафти марки Brent – на 32%, але до моменту, коли з'явилися перші кращі прогнози щодо світового валового збору зернових у 2008/2009 маркетинговому році, за 2007/2008 маркетинговий рік ціни на пшеницю (США, FOB) зросли в середньому на 79%.

Наслідки світової кризи для економіки України були наступні: посилився загальний інфляційний фон. Інфляційна спіраль - взаємозалежне підвищення заробітної плати та ринкових цін. У зв'язку із підвищенням цін працівники вимагають підвищення заробітної плати, але зростання доходів призводить до збільшення грошової маси, що веде до подальшого росту цін. розкручена у 2007 році, мала продовження і в 2008-му. [4]. Нестабільна політична ситуація позначилась і на економіці країни - за підсумками восьми місяців, ціни виробників промислової продукції зросли на 36,5%. Найбільше зростання помітні в такої галузі, як добування корисних копалин (крім паливно-енергетичних) – 70,4%, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів – 68,1, виробництво коксу – 64,3, хімічне виробництво – 55,9%. Можна зробити висновок, що всі галузі, які орієнтовані на зовнішні ринки обслуговують експортоорієнтовані виробництва[1].

Також спостерігалися поступове прискорення зростання виробництва в експортоорієнтованих галузях економіки і перерозподіл фінансових ресурсів в економіці від репнти секторів до сировинного та експортоорієнтованого секторів, як то й через банківську систему. Так, за підсумками семи місяців, зростання виробництва у металургії становило 3,5%, хімічній промисловості – 5,2%. В цілому це забезпечило утримання досить високих темпів зростання промисловості – 7,3%.

А найвищими темпами зростали обсяги кредитів у сільське господарство (135,1%), виробництво коксу та продуктів нафтопереробки (132,5%), машинобудування (132,1%).

Але на початку року економіка України залишалася привабливим об'єктом капіталовкладення для іноземних інвесторів. Приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіку країни за перше півріччя у 2,7 разу перевищив показник за відповідний період попереднього року.[6].

В другий етап світової фінансової кризи не залишився в стороні й український фондовий ринок. Індекс Першої фондової торговельної системи (ПФТС) втратив 43,5% своїх позицій. Це

пов'язано із виходом з українського ринку, як і зі світового, частини іноземних інвесторів, а також із нестабільною політичною ситуацією в Україні.

Отже в економіці України при вільному перетоку капіталу можна спостерігати ринкові тенденції пошуку надприбутків, в умовах посилення сировинної орієнтації на світових ринках, зокрема, посилено на 2 етапі експортну складову вітчизняної економіки. [2].

Третій етап світової фінансової кризи ми можемо спостерігати зараз.

Наслідками цього етапу світової фінансової кризи є банкрутства провідних світових компаній та поширення фінансової кризи на реальний сектор світового господарства, падіння попиту на світових ринках та, як результат, обвал цін на сировинних ринках.

На економіці України наслідки третього етапу ще не позначилися. Їх тривалість та глибину сьогодні важко оцінити, але певний вплив уже відбувається.

А зростання ВВП на рівні 7,1% було забезпечене високою динамікою інших видів економічної діяльності, і передусім сільського господарств - отримано рекордні обсяги врожаю.

Третій етап світової фінансової кризи примусила уряди провідних країн переглянути свою політику щодо фінансових ринків. Зокрема уряди США, Великобританії, Німеччини, Росії, країн Бенілюксу тощо прийняли рішення про державну підтримку окремих фінансових установ, які переживають фінансові труднощі. Того ж очікують інвестори і від уряду України. Але проблеми.

Тому для вироблення рішень, які насамперед дозволять пом'якшити вплив світової кризи на економіку України, необхідно проаналізувати, через які канали найбільш відчутним може бути цей вплив.

Щодо каналів впливу, то вони чутливіші для економіки України. Перший канал – зовнішньоторговельний, через поширення проблем на фінансових ринках уже відбувається зменшення світового попиту. Такі тенденції на світовому ринку, зважаючи на високу залежність української економіки від експорту, частка якого у ВВП становить понад 47%, негативно позначається на динаміці розвитку експортного виробництва, а далі – на галузях, які безпосередньо й опосередковано залежать від експорту[5].

Другий канал – банківська система, досить високою є частка присутності іноземного капіталу у фінансових установах. Фінансовий сектор України – один із лідерів у залученні прямих іноземних

інвестицій (19% усього накопиченого іноземного капіталу).

А третій канал – борговий. Наприкінці першого півріччя 2008 року обсяг валового зовнішнього боргу становив 59,9% ВВП, або 100,06 млрд. дол. США. При цьому майже 85% сягає заборгованість приватного сектора економіки. Згідно із дослідженнями, проведеними МВФ, максимально допустимою сумою зовнішнього боргу для країн із низьким та середнім рівнем доходів є сума на рівні 49,7% ВВП; при перевищенні цього рівня ймовірність розгортання фінансових криз становить близько 70%[3].

В умовах кризи країна повинна вести активну антикризову політику. Тільки тоді держава зможе в своїй політиці покластися на ідеї монетаристської концепції, коли будуть створені передова база для економічного зростання високоякісних, конкурентоспроможних товарів і послуг, розвинена ринкова економіка, в якій інтереси виробників і споживачів знаходяться в рівновазі. [7].

Отже, вихід України з кризи вимагає посилення державного втручання негативних сторін економіки, як односторонність розвитку; високі темпи спаду виробництва; фінансова заборгованість і дефіцит державного бюджету; низький рівень технології і забезпеченості населення товаром народного споживання; зниження тривалості життя; низький рівень життя і попиту; відсутність капіталу і висока питома вага державного сектора в економіці; висока питома вага ручної, важкої праці в усіх галузях народного господарства.

Література.

1. Абубеков Р. "Идея, которая может стать национальной: экономический кризис можно преодолеть."// Деловая Украина - 2006 -№25
2. Гришук В.В. "Про деякі шляхи виведення економіки України з Кризового стану". Записка до комісії Верховної Ради України з соціальних питань, 05.11.1996р.
3. Губський Б. "Як подолати економічну кризу, або пошук економічних моделей відродження України" //Урядовий кур'єр -199 -№ 208-209
4. Квасюк Б. "Сущність та особливості кризи в Україні"//Економіка України - 2009 - №5
5. Кір'ян Т., Шаповал М."Як вивести Україну із затижної соціальної та економічної кризи //"Праця і зарплата" №13 1998р.
6. Павловський М. "Як вивести Україну з кризи"//"Голос України" 2007 №166
7. Постанова об'єднаного з'їзду промисловців, підприємців і роботодавців України "Про соціально-економічну кризу в Україні та шляхи її подолання"//Деловая Украина - 1999 -№36.